

Судово-медична експертиза новацій токсикоманії неповнолітніх у цифровому суспільстві

Володимир Хижняк

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса, Харківський національний медичний університет МОЗ України, м. Харків, Україна, ORCID: 0000 0003 0466 8000, e-mail: vv.khyzhniak@knmu.edu.ua

Розглянуто сприяння діджиталізації виникненню нових токсикоманій у неповнолітніх — хромінгу, вдихання диспенсерів закису азоту. Наголошено, що судово-медична експертиза має забезпечити об'єктивізацію нових видів токсикоманії.

Ключові слова: діджиталізація; судово-медична експертиза; неповнолітні; хромінг; закис азоту.

Forensic Medical Examination on New Addiction Forms Among Minors in the Digital Age

Volodymyr Khyzhniak

This paper discusses how digitalization has contributed to new forms of addiction among minors, including chroming and the inhalation of nitrous oxide from dispensers. It emphasizes the need for forensic medical expertise to objectively assess these emerging addictions.

Keywords: digitalization; forensic medical examination; minors; chroming; nitrous oxide.

Цифровізація суспільних правовідносин і судово-експертної діяльності є вимогою й умовою здійснення останньої. Водночас під прямим впливом діджиталізації перебуває також об'єкт і суб'єкт судово-експертної діяльності. На жаль, вплив діджиталізації часто буває негативним. Це повною мірою стосується різних верств українського суспільства, але найбільш прикорм є негативний вплив цифровізації на неповнолітніх.

Учені зазначали, що діджиталізація обумовила певний виклик для

судово-медичної експертизи: виникла необхідність оцінювання причин підліткового суїциду та маніфестних, характерних і очевидних ознак належності особи-суїцидента до «груп смерті» [1, 2].

Практично вільний доступ неповнолітніх до глобальної мережі «Інтернет» обумовлює виникнення нових проблем для судово-експертної діяльності внаслідок швидкого передавання нових способів токсикоманії та досвіду її здійснення поміж психологічно лабільних категорій юнацтва

й молоді. Така проблема актуалізує виявлення й вивчення насамперед судово-експертними установами нових способів токсикоманії задля компетентнісного підходу до діагностики й профілактики негативного впливу цифровізації на неповнолітніх.

Неповнолітні мають більше можливостей спілкування за допомогою інтернету, ніж особи зрілого віку, тому що менше соціально відповідальні, їх все приваблює, у них зазвичай мінімум побутових турбот тощо. Усе це збільшує вірогідність їхньої маргінальної поведінки та стороннього негативного впливу на свідомість і спрямованість інтересів. З іншого боку, спільнота правопорушників завжди йде попереду науки й практики судово-експертного напрямку, вигадуючи нові способи отримання задоволення (тілесного та психічного) сумнівного походження для розповсюдження серед чутливих верств населення, переважно з метою керування суб'єктами.

Новітні проблеми токсикоманії було з'ясовано під час ознайомлення в українському онлайн-медіа «Главком» із публікацією Ю. Хоменко «Серед підлітків у TikTok набирає популярності новий небезпечний тренд» [3]. Авторка посилається на результати роботи Національної конференції та виставки Американської академії педіатрії, що відбулася у вересні-жовтні 2024 р.

Доповідь Krishna K. et al. [4] показала, що з'явилася нова небезпечна тенденція у вигляді відеороликів щодо «хромінгу». Хромінг

(chroming) — це вдихання людиною пари побутових засобів, які містять токсичні речовини. Він активно поширюється в TikTok, унаслідок чого неповнолітні приділяють хромінгу багато уваги. Задля отримання наркоподібного ефекту від хромінгу неповнолітні вдихають токсичні речовини, які містять рідини для очищення нігтів від лаку, перманентних маркерів, дезодорантів-аерозолів тощо.

Застосування побутових токсичних речовин викликає в неповнолітніх стан ейфорії. Водночас неодноразове застосування хромінгу зазвичай призводить до суттєвого погіршення стану здоров'я: порушення функцій серця, печінки, головного мозку, нирок, легень тощо. У важких хронічних випадках хромінг має негативний наслідок — виникнення залежності від побутових токсичних речовин, іноді навіть настає смерть.

Далі Krishna K. et al. аналізують набутий дослідницький матеріал. Було проаналізовано 109 відеороликів із хештегами #huffing та #chroming у TikTok, які зібрали понад 25 мільйонів переглядів. Виявилося, що 39 % творців таких відео — неповнолітні. Це викликає серйозне занепокоєння, оскільки підлітки особливо вразливі до впливу соціальних медіа та небезпечних трендів. У більшості відео фігурували маркери (31 %) та аерозольні освіжувачі повітря (17 %). Також згадувалися лак для нігтів (12 %), розчинники для фарби (11 %), бензин (11 %), дезодорант-спрей (11 %) і лак для волосся (6 %). У половині відео-

роликів йшлося про повторне застосування та ознаки залежності [3, 4].

Krishna K. et al. попереджають: «Подібно до хромінгу ще одна тенденція, що з'являється серед молоді, — вдихати диспенсери (балон з аерозолем) закису азоту — *Galaxy Gas*, щоб відчувати ейфорію. Наша дослідницька група також проводила подібні дослідження наявності “віппетів” у TikTok, — зазначила Krishna. — Тенденція *Galaxy Gas* упирається в ширшу схему зловживання підлітками доступних речовин, подібних до хромінгу. Об'єднання даних цих двох досліджень може допомогти в профілактичних заходах і освіті як медичним праців-

никам, так і особам, які доглядають» [4].

Отже, діджиталізація є одним із чинників виникнення й поширення нових способів токсикоманії. Судово-медична експертиза у випадках нових токсикоманій має швидко реагувати й опрацьовувати надійні та об'єктивні способи виявлення й визначення кількості побутових токсичних речовин, зокрема для хромінгу. Ініціаторами проведення судово-медичних експертиз (досліджень) можуть бути як правоохоронні органи (у межах боротьби з наркоманією), так і громадські організації, навчальні заклади, батьки неповнолітніх тощо шляхом залучення судово-експертних установ.

Перелік джерел посилання

1. Гетманець А. С., Хижняк В. В. Судово-медична оцінка новітнього підліткового суїциду. *Інновації в медицині: досягнення молодих вчених* : мат-ли 40-ї ювіл. наук.-практ. конф. молодих вчених НМАПО ім. П. Л. Шупика з міжнар. участю, присвяч. Дню науки (Київ, 18.05.2017). Київ, 2017. С. 95—96. URL: <https://www.nuozu.edu.ua/images/Nauka/MKMH3.pdf> (дата звернення: 02.10.2024).
2. Хижняк В. В., Дунаєв О. В. Судово-медична експертиза «синього кита». *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річ. від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М. В. Салтевського (Харків, 07—08.11.2017). Харків, 2017. С. 214.
3. Хоменко Ю. Серед підлітків у TikTok набирає популярності новий небезпечний тренд. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/sered-pidlitkiv-u-tiktok-nabiraje-populjarnosti-novij-nebezpechnij-trend-1023557.html> (дата звернення: 02.10.2024).
4. 'Chroming': Dangerous huffing trend gains popularity on TikTok, led by minors. URL: <https://www.healio.com/news/pediatrics/20240927/chroming-dangerous-huffing-trend-gains-popularity-on-tiktok-led-by-minors> (дата звернення: 07.10.2024).